

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економічний факультет

Кафедра економіки підприємств

ПАРНЕТА ПАВЛО ГРИГОРОВИЧ

«Економічна ефективність виробництва продукції молочного скотарства» (на матеріалах ТОВ «Торговий дім «Долинське» Чаплинського району Херсонської області)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 8.03050401 - «Економіка підприємства»

Керівник: д.е.н., професор Місюк М.В.

Рецензент: д.е.н., професор Рудик В.К.

«Допущено до захисту»

Оцінка: національна шкала _____

Завідувач кафедри економіки підприємств Волощук К.Б.

Кількість балів _____ ECTS _____

Секретар ДЕК _____

“ _____ ” _____ 2016 року

м. Кам'янець-Подільський -2016

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА.....	11
1.1 Суть економічної ефективності виробництва та збуту продукції молочного скотарства.....	11
1.2 Методика дослідження економічної ефективності виробництва та реалізації продукції молочного скотарства.....	19
1.3 Рівень виробництва та реалізації продукції молочного скотарства в Україні.....	28
РОЗДІЛ 2 СТАН ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА У ТОВ «ТОРГОВИЙ ДОМ» ДОЛИНСКОЕ» ЧАПЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	39
2.1 Аналіз фінансово-економічних умов функціонування підприємства.....	39
2.2 Стан виробництва продукції молочного скотарства у ТОВ «Торговий Дом» Долинское».....	51
2.3 Динаміка реалізації продукції скотарства на підприємстві.....	59
РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА І ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА.....	68
3.1 Світовий досвід виробництва конкурентоспроможної продукції тваринництва.....	68
3.2 Шляхи підвищення економічної ефективності продукції тваринництва на Херсонщині.....	77
3.3 Напрями розвитку молочного скотарства на підприємстві та перспективи збільшення чисельності, підвищення продуктивності, якості продукції та розвитку молочного скотарства.....	87
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94
ДОДАТКИ.....	100

ВСТУП

Актуальність теми. Особливе місце у складі агропромислового виробництва молочне скотарство, що обумовлено його значною питомою вагою у виробництві сукупної продукції сільського господарства. Воно значною мірою визначає економічну ефективність сільськогосподарського виробництва. В останні роки, у зв'язку з невідповідним переходом до ринкових відносин, в молочному скотарстві, як і в цілому в тваринництві, відбулися істотні зміни. Різкий диспаритет цін на промислові та сільськогосподарські товари, зниження рівня забезпеченості кормами та неповне дотримання технологічних процесів в молочному скотарстві, а також монополізм переробної промисловості та інші фактори зумовили кризові явища в галузі. Це призвело до суттєвого зменшення поголів'я корів і зниження продуктивності. Стан та динаміка розвитку виробництва молока веде до деградації галузі, робить нашу країну залежною від імпорту продукції тваринництва.

Реалізація продукції є завершальною стадією в діяльності будь-якого товаровиробника. Від того, наскільки грамотно організований збут в кожному конкретному випадку, залежать фінансові результати всієї діяльності підприємства. Можна мати передову технологію, високопродуктивний худобу та високоврожайні сільськогосподарські культури, ефективну організацію виробництва і при цьому нести суттєві втрати у виручці і прибутку із-за відсутності належної уваги до процесу реалізації.

Тому теоретичні та практичні аспекти цієї проблеми постійно знаходяться в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних дослідників, таких як: В.Г. Андрійчук, В.Я. Амбросов, М.О. Беседін, Ю.Брігхем, І.А. Бланк, І.Ю. Гришова, М.Я. Дем'яненко, Л.А. Демчук, В.В. Ковальов, М.М. Коваленко, Т.Г. Маренич, П.П. Матичак, О.В. Олійник, Д.В. Полозенко, П.Т. Саблук, П.А. Стецюк, О.В. Ульянченко, А.В. Чупіс, В.Й. Шиян та інших вчених.

Однак наявність дискусійних питань потребує подальших досліджень, зокрема, поглиблення теоретичних і методичних розробок визначення ефективності виробництва та реалізації продукції сільськогосподарських підприємств, визначення стану і рівня ефективності використання ресурсів, а також удосконалення стратегії формування та підвищення ефективності виробництва та реалізації продукції молочного скотарства на сільськогосподарських підприємствах у сучасних умовах, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Мета та завдання дослідження. Метою магістерської дипломної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо удосконалення формування та підвищення економічної ефективності виробництва та реалізації продукції молочного скотарства сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення наміченої мети в роботі ставились такі завдання:

- розкрити теоретичну суть поняття «економічної ефективності»;
- дослідити методичні засади визначення ефективності молочного скотарства;
- проаналізувати рівень виробництва та реалізації продукції молочного скотарства в Україні;
- визначити фінансово-економічні умови функціонування досліджуваного сільськогосподарського підприємства;
- визначити стан виробництва продукції тваринництва на підприємстві;
- проаналізувати динаміку реалізації продукції молочного скотарства підприємства;
- обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення виробництва та реалізації продукції, на основі світового досвіду;
- запропонувати напрями підвищення ефективності виробництва продукції тваринництва в регіоні;
- запропонувати напрями розвитку виробництва продукції підприємства з метою підвищення економічної ефективності.

Об'єктом дослідження є виробництво та реалізація продукції скотарства у Товаристві з обмеженою відповідальністю «Торговий Дом» Долинское» Чаплинського району Херсонської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних основ підвищення економічної ефективності виробництва та реалізації продукції тваринництва сільськогосподарських підприємств.

Теоретичною та методичною основою дослідження стали фундаментальні положення економічної науки, роботи провідних вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем економічної ефективності, законодавчі та нормативні акти України з питань розвитку виробництва та реалізації продукції тваринництва.

У процесі дослідження застосовувалися загальноприйняті методи системного і комплексного дослідження: метод аналізу і синтезу (для деталізації структури товарної продукції шляхом розчленування її на складові частини); метод порівняння (для зіставлення фактичних даних звітного та попередніх років); графічний метод (для наочного відображення результатів дослідження); метод логічного узагальнення (при обґрунтуванні економічної ефективності).

Наукова новизна одержаних результатів. Найважливішими результатами дослідження, які характеризують їх новизну, розкривають зміст магістерської роботи та виносяться на захист, є такі:

- методичні прийоми аналізу стану виробництва та реалізації продукції тваринництва та його впливу на рівень забезпечення населення м'ясними ресурсами;
- ступінь впливу факторів, що формують рівень економічної ефективності молочного скотарства, на кінцеві результати господарювання в галузі;
- прогнозовані параметри розвитку молочного скотарства на основі оптимізації виробництва в аналізованому господарстві;
- пропозиції по вдосконаленню ефективності виробництва та

реалізації продукції молочного скотарства в господарстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці і впровадженні пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення економічної ефективності виробництва та реалізації продукції з метою отримання найбільшого економічного ефекту.

Особистий внесок здобувача. Магістерська дипломна робота є результатом самостійних наукових досліджень. Авторіві належать усі наведені в дисертації наукові результати, висновки, рекомендації і пропозиції, які відображають особистий погляд на проблему економічної ефективності виробництва та реалізації продукції молочного скотарства.

Апробація результатів магістерської дипломної роботи. Положення основних результатів магістерської дипломної роботи обговорювались на Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Імплементация стандартів європейського союзу в аграрній сфері економіки України» (жовтень 2014р., м. Херсон), Міжнародній науково-практичній інтернет – конференції «Економічний потенціал аграрного сектору України: наукові підходи та практика реалізації»(жовтень 2016 р., м. Херсон), Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Організаційно-економічний механізм функціонування аграрного сектору економіки» (жовтень 2017 р., м.Херсон), Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Стратегія підвищення ефективності та конкурентоспроможності аграрного сектору економіки» (жовтень 2017, м.Херсон). Публікації. Основні положення та результати дослідження викладені у 4 наукових працях.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається з таких частин: вступ; три розділи; висновки. Основний зміст магістерської дипломної роботи становить 99 сторінок комп'ютерного тексту. Робота містить 17 таблиць, 9 рисунків, додатки і список використаних джерел.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження обґрунтовано і поглиблено теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо підвищення рівня економічної ефективності виробництва та збуту продукції молочного скотарства на підприємстві ТОВ «Торговий Дом» Долинское Чаплинського району Херсонської області. Проведене дослідження дало змогу зробити такі висновки:

1. Економічна ефективність як економічна категорія, відображає раціональність суспільних відносин з приводу використання ресурсів, виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ.

У системі оціночної діяльності ефект та ефективність виступають як складові, при цьому ефект відображає наслідок, результат діяльності, а ефективність – бажані наслідки. Для економіки в цілому, в тому числі галузі молочного скотарства, – це найвищий результат при найменших витратах ресурсів. Для економічних відносин важливою стороною ефекту та ефективності є кількісний вираз результатів діяльності й визначення ступеня прийнятності одержаних результатів.

2. Економічна ефективність відображає результати процесу взаємодії багатьох факторів, які визначальним чином впливають на розвиток сільського господарства. Велике значення ефективність виробництва має у тваринництві, зокрема в молочному скотарстві, оскільки зниження ефективності виробництва тваринницької продукції спричиняє до різкого скорочення поголів'я худоби, що в свою чергу призводить послаблює рівень продовольчої безпеки країни, оскільки для досягнення втраченого рівня виробництва навіть за наявності державної підтримки потрібен тривалий період.

3. Ринкові відносини вимагають скорочення до мінімуму енергетичних, матеріальних і трудових витрат на виробництво і

транспортування кормів, а також витрат на перегін тварин від приміщень до пасовищ.

4. У більшості країн світу з розвинутим тваринництвом ефективно ведення галузі молочного скотарства досягається переважно за рахунок випасання корів на природних і штучних луках та пасовищах. Зростаюча потреба в кормах зумовила в багатьох країнах Європи необхідність інтенсифікації використання гірських лугових угідь шляхом створення високопродуктивних сіяних косовиць і пасовищ як джерела дешевого корму для скотарства.

5. Досліджуване підприємство спеціалізується на вирощуванні продукції рослинництва (зернові та зернобобові, соняшник, соя, ріпак та сінаж) та продукції тваринництва (молоко та вирощування великої рогатої худоби). З кожним роком економічна ефективність діяльності підприємства зростає за рахунок зростання виручки від реалізації продукції на 103 % у 2016 р. порівняно з 2014 р. Чисельність працівників протягом даного періоду зросла від 218 осіб до 267 осіб. При цьому зросла також і собівартість продукції від 84652 тис. грн. у 2014 р. до 144556 тис. грн. у 2016 р., що у відсотках на 70,7% більше. Значно зріс чистий прибуток у 2016 р. – на 273 % порівняно з 2014 р. В результаті цього рівень рентабельності збільшився у 2 рази від 24,75 % у 2014 р. до 54,12 % у 2016 р..

6. Виробничі витрати зросли від 102757,1 тис. грн. в 2014 р. до 157306,3 тис. грн. в 2016 р., або в 53,6 % порівняно з 2015 р. Затрати праці також зросли від 437744 люд.-год. в 2014 р. до 536136 люд.-год. в 2016 р.. Повна собівартість також значно зросла на 69 % у 2016 р. порівняно з попереднім роком і становить 164860,3 тис. грн. На 1 грн прибутку на підприємстві вцілому припадає: валової продукції 316221 грн, чистого доходу 1,0 грн./особу, чистого прибутку – 0,5 грн/особу.

7. Питома вага виробництва продукції тваринництва з кожним роком зменшується в загальній частці виробництва підприємства. Частка товарної продукції тваринництва в загальній масі виробництва в 2016 р.

становить 28,92 %, в 2014 р. цей показник був дещо більший на 34,64%. Протягом 2014-2015 рр. тваринництво для підприємства було збитковим, що зменшувало прибуток на 9,28% і 0,54% відповідно. Тільки в 2016 р. валовий прибуток продукції тваринництва становив 3317,3 тис. грн., або 4,49 % від загального валового прибутку господарства. Річний фонд оплати праці в тваринництві становить майже половину від загальної частки фонду оплати праці господарства, при цьому прослідковується тенденція до зменшення від 54,21% в 2014 р. до 48,25 % в 2016 р. Виробничі затрати тваринницької продукції займають приблизно третину від загальної частки виробничих витрат.

8. Виробнича собівартість на вирощування великої рогатої худоби на живу масу з кожним роком зменшується. Так в 2016 р. виробнича собівартість становить 1814,51 грн., що на 28,83 % менше порівняно з 2014 р. та 15,64 % менше порівняно з 2015 р.. Це свідчить про зменшення статей виробничих витрат, що в подальшому покращує прибутковість підприємства.

Виручка від реалізації м'яса ВРХ в 2016 р. становить 7800,5 тис. грн., що на 63,79 % більше порівняно з 2014 р., та на 6,31 % менше порівняно з 2015 р.. Виручка від реалізації молока з кожним р. зростає. В 2016 р. підприємство отримало 61233 тис. грн. від реалізації молока, що на 73,03 % більше порівняно з 2014 р., та на 22,74 % більше порівняно з 2015 р..

9. У всьому світлі молочне тваринництво – це прибутковий бізнес. У нас же – при значній ємкості ринку, сприятливих природно-кліматичних умовах, наявності великих площ для сільськогосподарських угідь, недостатній пропозиції - цей бізнес збитковий.

Продовольча безпека держави – це захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її життєдіяльності.

10. Важливим чинником, що впливає на кінцеві результати молочних ферм, є раціональна система відтворення стада, поліпшення його породного складу та ліквідація яловості корів. Досвід підтверджує, що молочне

поголов'я стає продуктивнішим, якщо основне стадо щорічно поповнювати не менше ніж на 25 первісток з розрахунку на 100 корів. Для укомплектування основного стада підприємства необхідно придбати тварин з високим генетичним потенціалом, здатних для промислової технології виробництва молока, які мають продуктивність і м'ясні якості, високу життєздатність молодняку. Певною мірою можна підвищити ефективність скотарства через поліпшення якості продукції. Підвищення вмісту жиру в молоці на 0,1 % понад

11. За умови стовідсоткової окупності корму за рахунок оптимізації кормових раціонів підприємство має можливість додатково отримати 1210 кг молока від кожної фуражної корови. А загальна величина додаткового надою складе 15342,8 ц.

Економічну ефективність продукції тваринництва на підприємстві можливо також збільшити за рахунок збільшення поголів'я корів. У підприємства є резерви для збільшення поголів'я, близько 1 % кожного року. В таблиці 3.3 розраховано резерв збільшення економічної ефективності за рахунок збільшення поголів'я.

12. Зростання виробництва м'яса можна забезпечити тільки на основі раціонального використання виробничого потенціалу. Його ефективність обумовлена впливом основних факторів: економічних, соціальних, природних і біологічних.

Отже, підприємство має значний потенціал для збільшення економічної ефективності продукції молочного скотарства, та повинно зосередити свій потенціал на розвиток саме цих галузей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Розвиток тваринництва у 2017 році» [Електронний ресурс]. <https://www.segodnya.ua>
2. Yasinetska I. Modeling of the filtration processes in a rectangular area soils using the darcy management [Текст] / I. Yasinetska, A. Olijnyk, L. Shtaiier, O. Belei, R. Stasyuk // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies ISSN 1729-3774 6/10 (90) 2017 p.p. 24-30.
3. Yasinetska I. Forming the concept of intellectualization of information support for enterprise management [Текст] / I. Yasinetska, A. Grinko, T. Vochulia, P. Hrynko, Ia. Levchenko // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies ISSN 1729-3774 5/3 (89) 2017 p.p. 4-14.
4. Агій В., Нодь Ф. До обговорення проекту Закону України «Про корми» // Тваринництво України. - 2006. - № 2. - С. 5-6
5. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку): науково-виробниче видання [Присяжнюк М. В., Саблук П. Т., Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М.]; за ред. П. Т. Саблука., В. Я. Месель-Веселяка., М. М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
6. Агропромисловий комплекс України: Стан, тенденції та перспективи розвитку: Інформ.-аналітичний зб. / За ред. П.Т. Саблука та ін. - Вип. 5. - К.: ІАЕ, 2002. - 647 с
7. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. К.: ІЗМН, 2006. - 512 с.
8. Арич М. І. Порівняльний аналіз динаміки та структури фінансово-економічних результатів підприємств молочної промисловості України // Бізнесінформ № 2 '2014, с.181-185
9. Бабич О.А. Світові земельні, продовольчі і кормові ресурси. - К.: Аграрна наука, 1996.-571 с

10. Березівський П.С. Ефективність виробництва і формування ринку продуктів скотарства у Херсонській області / Львів: Укр. Технології, 1998.- 225с.
11. Бурачек І.В. Розвиток виробничої кооперації в сільському господарстві України // Економіка АПК. - 2005. - №1. - С. 31-37.
12. Бусенко О. Т., Столюк В. Д., Могильний О. Й. Технологія виробництва продукції тваринництва: Підручник / [О.Т. Бусенко, В.Д. Столюк, О.Й. Могильний та ін.]; за ред. О.Т. Бусенка. - К.: Вища освіта, 2005. - 496 с.
13. Василенко В.Т. Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва кормів в умовах Центрального Лісостепу України // Економіка АПК. - 1995. - №7. - С 61-65. 126
14. Василина О.Р., Зеліско Н.Б. Вдосконалення матеріально-технічної бази кормо виробництва // Екологічні, технологічні та соціально- економічні аспекти ефективного використання матеріально-технічної бази АПК: Матеріали Міжнар. наук.-практ. форуму, 17-18 вересня 2008 року. - Львів: Львів, нац. агроуніверситет, 2008. - С.236-240.
15. Васильків В.Г. Організація виробництва : Навчальний посібник – К.: КНЕУ, 2003 . – 524с.
16. Витрати кормів худобі та птиці в 2004 році. — Київ: Державний комітет статистики України, 2005.- 30 с
17. Гайдуцький П. І. Трансформація аграрного сектору економіки до ринкових умов господарювання / П. І. Гайдуцький // Економіка АПК. - 2015. - № 11. - С. 5-14.
18. Гринчук В.Ю. Основні показники характеристики економічних взаємовідносин у молокопродуктовому підкомплексі АПК . [Електронний ресурс].- [http: - www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua)
19. Гурська І. С. Особливості та економічна ефективність розвитку молочного скотарства у господарських формуваннях Тернопільської області // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) №1(25), 2014, с.97-101

20. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК: Монографія / Дем'яненко М.Я., Саблук П.Т. та ін./ За ред. М.Я. Демяненка.-К.: ННЦ ІАЕ, 2011.-372с.
21. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року // Економіка АПК. – 2007. - № 11. – С. 3, 12, 16-20.
22. Дишлевий В. А. Екологічне кормовиробництво для прибуткового ведення тваринництва в ринкових умовах / В. А. Дишлевий, Г. В. Дишлева // Проблеми розвитку тваринництва : міжвід. темат. зб. наук. пр. УААН, Черкас. Ін-т агропром. вир-ва. - К. : Аграрна наука, 2010. - Вип. 2. - С. 15-20.
23. Дієсперов В.С. Ефективність виробництва в сільськогосподарському підприємстві: Моногр.-К.:ННЦ «ІАЕ», 2008.-340с.
24. Донець Л.І. Управління формуванням прибутку підприємства в умовах ринкових формування господарювання : монографія / Л.І. Донець, С.М. Баранцева. – Донецьк : Вид-во ДНУЕТ, 2009. – 255 с.
25. Дубровін В.О., Войтюк Д.Г., Іванишин В.В., Погорілий В.В., Шустік Л.П. Ринок сільськогосподарської техніки в Україні // Науковий вісник НАУ. – К.: НАУ. – 2005, №80. – Част. 1. – С. 13-28.
26. Економіка підприємства: Підручник / за ред. С. Ф. Покропивного. - К.: КНЕУ, 2001, 528с.
27. Економічна теорія: Політекономія / За ред.. Базилевича В.Д. - К.: Знання- Прес, 2008.-719 с.
28. Економічний механізм формування та функціонування лізингових відносин / В. В. Іванишин // Економіка АПК. – 2002. - № 11. – С. 49-53.
29. Експерт назвав найбільш інвестиційно-привабливі галузі економіки України /[www.unn.com.ua / uk/ news / 567748](http://www.unn.com.ua/uk/news/567748)
30. Електронний ресурс: <http://antonovskiyy-myasokombinat.business-guide.com.ua/>
31. Електронний ресурс: <http://danone.ua/>
32. Електронний ресурс: <http://www.agroproduct.com.ua/index.php/ru/>

33. Желтиков В. П. Экономическая география [Электронный ресурс]: уч. по-соб. для студ. эконом. спец. вузов / В. П. Желтиков.- 2001 г.- Ч. 3, Розд. I: http://www.i-u.ru/biblio/archive/zcheltikov_ekonomihtheskaja_geogr...
34. Завадська Ю. С. Оцінка і резерви підвищення економічної ефективності органічного агровиробництва / Ю.С. Завадська // АгроСвіт. - 2013. - № 8. - С. 52-57.
35. Задорожній А. А., Туринський В. М. Тенденції розвитку племінного скотарства / А. А. Задорожній, В. М. Туринський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Sp/2012_2/12aazrpp.
36. Зайчук Т. О. Теоретичні аспекти визначення ринкового потенціалу і таргетингу вітчизняними підприємствами / Т. О. Зайчук // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – №1. – С. 96-104.
37. Застосування в Україні досвіду розвитку сільських територій європейських країн та США [Текст] / Іванишин В. В., Дудзяк О. А. // Зб. наук. пр. ПДАТУ. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 24, ч. 3 : Економ. науки. – С. 5-10.
38. Іванишин В.В. Методологічні основи техніко-технологічного переоснащення сільськогосподарського виробництва / В. В. Іванишин // Економіка АПК. – 2003. - № 12. – С. 3-5.
39. Іванишин В.В. Науково-технічна політика в сільському господарстві [Текст] / В. М. Булгаков, Д. Г. Войтюк, В. В. Адамчук, В. В. Іванишин // Вісник аграрної науки. – 2007. - № 3. – С. 5-10.
40. Ільчук М.М. Ефективне функціонування молокопродуктового підкомплексу України.-К.: «Нічлава» 2004.-312с.
41. Кадюк З., Сибаль Я. Основні резерви збільшення та підвищення економічної ефективності виробництва продукції тваринництва // Вісник Львівського державного аграрного університету: Економіка АПК. - Львів: ЛДАУ, 2005. - №12. - С 284-292.

42. Касіян Р. Л. Економічна ефективність виробництва молока і напрями її підвищення // Продуктивність агропромислового виробництва. Економічні науки.-2013.- Вип.23.-с.78-85
43. Кивейша Е.И. Повышение экономической эффективности кормопроизводства. - Минск: Ураджай, 1980. - 247 с.
44. Кінаш І.А. Аналіз ефективності інноваційно-ресурсної та логістично-маркетингової компонент організаційного механізму управління в умовах євроінтеграційної трансформації підприємства [Текст] /Кінаш І.А., Р. П. Шерстюк, О. Б.Погайдак, О. І. Кузьмак // Вісник Одеського національного університету. Економіка. Вип. 5, Том. 20 – Одеса: ОНУ, 2015. С.122-127.
45. Кінаш І.А. Диверсифікаційні засоби забезпечення стабільного розвитку переробних підприємств в умовах економічних трансформацій [Текст] /Кінаш І.А., Н. Б. Кирич, О. Б. Погайдак // Монографія. Тернопіль: Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя. Тернопіль, 2010. 524 с.
46. Кінаш І.А. Реалізація маркетингової стратегії підприємства з використанням інтернет-технологій[Текст] /Кінаш І.А. // Інноваційна економіка. – 2013. – № 2 [40]. – С. 367-371.
47. Кінаш І.А. Управління диверсифікацією як засобом забезпечення стабільного розвитку переробних підприємств : автореф. дис ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ірина Анатоліївна Кінаш . – Тернопіль : Б.в., 2011 . – 20 с. Молочний бізнес в Україні і світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://milkua/info/index/php?p=1>
48. Кінаш І.А. Управління сільськогосподарським підприємством з використанням інформаційних технологій [Текст] /Кінаш І.А. // Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2012. № 2 (12). С. 50-53.
49. Кіщак І.Т., В'юн В.Г. Забезпечення ефективної діяльності підприємств комбікормової промисловості // Економіка АПК. — 2002. - №5. - С. 21-27.

50. Ключко В.М. Шляхи підвищення ефективності АПК України / В.М. Ключко // Економіка АПК. – 2013. - №1. - С. 45-48.
51. Кучер Л.Ю., Кучер А.В. Шляхи підвищення ефективності виробництва молока на інноваційній основі / Економіка АПК.-2013.-№3.-с.70-75.
52. Литовченко М. В., Молочна промисловість України: стан та перспективи розвитку // Агросвіт № 8, 2015, с.30-34.
53. Лозинська І.В. Формування та перспективи розвитку галузі м'ясо-молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах / І.В. Лозинська.- Суми, Сумський національний аграрний університет, 2015.-342с.
54. Лузан Ю.Я. Збалансованість попиту та пропозицій на продовольчому ринку України / Лузан Ю.Я. // Економіка АПК. – 2011. - № 8. – С.27-36.
55. Лупенко Ю.О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Ю.О. Лупенко, В.Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
56. Месель-Веселяк В. Я. Економічні передумови забезпечення розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва в Україні / В. Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2011.– №3. – С. 9 – 16.
57. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2001. - №18. - С. 21-42.
58. Місюк М. В. Методологія визначення та аналізу ефективності діяльності суб'єктів молокопродуктового підкомплексу / М. В. Місюк, Н. М. Суліма // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Фінанси і кредит" : науково-методичний журнал. - 2011. - N 1. - С. 267-271.
59. Місюк М. В. Становлення та розвиток регіонального ринку молока / М. В. Місюк, М. В. Заходим // Вісник Одеського національного університету. Сер. Економіка. - 2014. - N 19 вип.3/1. - С. 199-204.
60. Місюк М.В. Формування та розвиток регіонального ринку продукції скотарства [Текст] : монографія / М. В. Місюк ; М-во аграр. політики та

продовольства України, Поділ. держ. аграрно-техн. ун-т. – Херсон : Грінь Д.С., 2013. – 344 с. ISBN 978-617-7123-04-9.

61. Місюк М.В. Вплив ринку м'ясо-молочної продукції на рівень продовольчої безпеки країни // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. Том 19. Випуск 2/2. – 2014. – С.130-134.

62. Місюк М.В. Державна підтримка ринкового розвитку тваринництва / М. В. Місюк // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2014. – № 1. – С. 15–27.

63. Місюк М.В. Зростання ефективності кормовиробництва на інноваційних засадах / М. В. Місюк // Економіка АПК, 2013. - № 3. – С.81-87.

64. Місюк М.В. Поліпшувати структуру підприємницької діяльності у виробництві м'яса // Економіка АПК. – 2001. – №8. – С. 117-120.

65. Місюк М.В. Ринок продукції скотарства [Текст] : монографія / М. В. Місюк ; М-во аграр. політики та продовольства України, Поділ. держ. аграр.-техн. ун-т. – Київ : ННЦ "ІАЕ" , 2012. – 330 с. - ISBN 978-966-669-396-2

66. Місюк М.В. Теоретичні аспекти економічних відносин виробників продукції скотарства та підприємств по її переробці / М.В. Місюк // Економіка АПК. - 2012. № 10. - С. 26-33.

67. Місюк М.В. Формування регіонального ринку м'ясної продукції [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.02 / М.В. Місюк ; Ін-т аграр. економіки УААН. – К., 2002. – 19 с.

68. Місюк М.В. Функції маркетингу на ринку продукції тваринництва у сучасних умовах / М. В. Місюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – № 8. – С. 209-217.

69. Молочний бізнес в Україні і світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://milkua/info/index/php?p=1>

70. Надворняк Я.М. Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва м'яса великої рогатої худоби на Прикарпатті // Економіка АПК. - 2005. - №7. - С. 100-103.

71. Національна доктрина реформування агропромислового комплексу України для забезпечення його інноваційного розвитку (проект) / П.Т.Саблук, В.М.Скупий, В.Я.Месель-Веселяк. та ін. К.: ННЦ «ІАЕ». – 2010. – 10 с.
72. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств Херсонської області за 2015 рік. / Статистичний бюлетень // Головне управління статистики у Херсонській області. – Херсон, 2016. – 76 с.
73. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [електронний ресурс]: <http://www.ukrstat.gov.ua>
74. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Розділ «Сільське господарство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
75. Пархоμεць М. К. Організаційно – економічні основи розвитку молокопродуктового підкомплексу в ринкових умовах : моногр. / М. К. Пархоμεць. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 346 с.
76. Пархоμεць М.К. Доходи галузей тваринництва та шляхи їх збільшення у аграрних підприємствах регіону / Пархоμεць М.К. , Уніят Л.М. // Вісник ТНЕУ. Науковий журнал №1 (січень-березень).-2014.- с. 49 – 62
77. Півторак В. С. Розвиток малого підприємництва в сільському господарстві / В. С. Півторак. - К. : ННЦ ІАЕ, 2014. - 52 с.
78. Програма розвитку тваринництва Херсонщини на 2010 - 2015 роки / Розпорядження голови обласної державної адміністрації 17.03.2010 р. - № 246.
79. Пропозиція - Головний журнал з питань агробізнесу «Молочний бізнес Великої Британії» <http://propozitsiya.com/ua/>
80. Рівень рентабельності тваринництва [електронний ресурс]/ державна служба статистики України. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
81. Ясінецька І.А. Екологічний менеджмент: еколого-економічні засади раціонального природокористування [Текст] / І.А. Ясінецька, Н. Б. Кирич, О.

Б. Погайдак.- Навчальний посібник. Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя. Тернопіль, 2011. 267 с.